

УДК 631.165

Бурляй А. П.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної теорії,
Уманський національний університет
садівництва, Умань, Україна
bur-alina@yandex.ru

Бурляй О. Л.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки,
Уманський національний університет
садівництва, Умань, Україна
burlyai-ekonomika@yandex.ru

Харенко А.О.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри маркетингу,
Уманський національний університет
садівництва, Умань, Україна
ira2110@ukr.net

Особливості формування витрат на виробництво органічної продукції рослинництва

Анотація. Проведено аналіз формування витрат на виробництво сільськогосподарської продукції за органічною та традиційною технологіями в Україні. Встановлено, що органічне виробництво в нашій державі економічно ефективніше за традиційне. Це відбувається за рахунок зниження витрат на виробництво через особливості технології, усунення втрат сільськогосподарської продукції при замкненому циклі виробництва, вивільнення величезних обсягів природних резервів без скорочення фонду споживання.

Ключові слова: органічна продукція; витрати виробництва; ціна.

Alina Burluy

PhD (Economics), Associate Professor, National University of Horticulture, Uman, Ukraine
1 Institutaska Str., Uman, 20305, Cherkasy region, Ukraine

Alexandr Burluy

PhD (Economics), Associate Professor, National University of Horticulture, Uman, Ukraine
1 Institutaska Str., Uman, 20305, Cherkasy region, Ukraine

Andriy Kharenko

PhD (Economics), Associate Professor, National University of Horticulture, Uman, Ukraine
1 Institutaska Str., Uman, 20305, Cherkasy region, Ukraine

Peculiarities of costs formation in the organic crop production yielding

Abstract

Introduction. Today, product liability is an important problem in many countries, and environmental safety of farm products becomes one of the main factors of its external and internal competitiveness. Compared to conventional technology, the technology of organic crop yielding has significant differences which influence formation of cost production for these types of products, and thus, the efficiency.

Purpose. To identify the features of input cost formation for organic crop yielding in Ukraine.

Results. The cost of organic yielding significantly differs from the cost of agricultural production by traditional technology. It has a direct impact on pricing and, consequently, on the final financial result of an enterprise. Organic yielding is a production activity of legal entities and individuals-entrepreneurs (including cultivation and processing), where during this production the use of chemical fertilizers, pesticides, genetically modified organisms (GMOs) as well as preservatives is excluded. The agro-technical package of such production is based on adherence to crop rotation, use of trash, compost, green manure crops, conducting cultivation and plant protection with biological methods.

In recent years, the number of organic producers in Ukraine increased from 31 in 2002 to 164 households in 2012 – by 429%. About 60% of Ukrainian fields are under wheat, barley, sunflower and corn. Also, domestic organic economy grows organic peas, rape, buckwheat, soybeans, rye, oat, sorghum, millet, mustard, and sainfoin.

Production costs for organic farming are lower compared to traditional farming, especially for crop growing. Twenty years of research in Switzerland show that the input cost of crop production (primarily winter wheat and potatoes) by organic and conventional technologies are as follows:

- Costs of maintaining fertility – 50% lower in organic farm;
- Costs of disease control – 97% lower in organic farm;
- Energy – 50% lower in the organic sector.

Conclusion. Organic farming provides balanced state of ecosystem and guarantees economic and social development of society. In Ukraine, there is a growing number of organic farms. Organic production in Ukraine is more effective than traditional due to production costs cut on account of the peculiarities of technology (no cost for the purchase and use of fertilizers and plant protection products, fuel costs reducing, works are performed by external organizations), elimination of agricultural production, and huge amounts of natural reserve fund release without reduction of consumption.

Keywords: Organic Products; Costs of Production; Price

JEL Classification: D24, O13, Q12, Q16

Бурляй А. П.

кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії, Уманський національний університет садоводства, Україна

Бурляй О. Л.

кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, Уманський національний університет садоводства, Україна

Харенко А. А.

кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетинга, Уманський національний університет садоводства, Україна

Анотація. Особливості формування издержек при производстве органической продукции растениеводства. Проведен анализ формирования издержек на производство сельскохозяйственной продукции по органическим и традиционным технологиям в Украине. Установлено, что органическое производство в нашей стране экономически эффективнее традиционного. Это происходит за счет снижения издержек на производство благодаря особенностям технологии, устранения потерь сельскохозяйственной продукции при замкнутом цикле производства, освобождения огромных объемов природных резервов без сокращения фонда потребления.

Ключевые слова: органическая продукция; издержки производства, цена.

Постановка проблеми. Деградація життєвого довкілля та виснаження природних ресурсів сільського господарства суттєво гальмують процеси переходу вітчизняної економіки до задекларованого у Ріо-де-Жанейро сталого розвитку (1992 р.). Чинна розбалансована система використання природних ресурсів (земельних та водних) суперечить стратегічним інтересам України та ставить під загрозу екологічну та економічну безпеку країни, а також здоров'я людини.

Сучасний стан навколишнього природного середовища України оцінюється як кризовий, оскільки його самовідновлення і самовідтворення вже неможливі. Отже, людство в процесі історичного розвитку прийшло до розуміння необхідності екологічного спрямування свого розвитку, в тому числі й розвитку органічного виробництва сільськогосподарської продукції.

Технологія органічного виробництва продукції рослинництва порівняно із традиційною технологією має суттєві відмінності, що відображається у формуванні витрат на виробництво даних видів продукції. Витрати є основним обмежником прибутку й одночасно головним фактором, який впливає на обсяг пропозиції. Саме тому вивчення особливостей формування витрат при виробництві органічної продукції рослинництва має велике значення для підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання ефективності виробництва органічної продукції сільського господарства в Україні та світі розглядали багато науковців, зокрема: С. Антонець, В. Артиш, Н. Бородачева, Т. Дудар, Н. Зіновчук, Є. Милованов, О. Рудницька, О. Царенко, М. Федоров та ін. Серед зарубіжних дослідників варто виділити наукові праці У. Нортборна (Northbourne, 1939), А. Говарда (Howard, 1925), М. Окади (Mokichi Okada, 1936), Е. Мітчел (Mitchel, 2003).

Попри різноманіття досліджень, залишаються проблемними й не вирішеними питання, пов'язані з формуванням витрат на виробництво органічної продукції рослинництва.

Мета статті полягає у визначенні особливостей формування витрат на виробництво органічної продукції рослинництва в Україні та виробленні пропозицій щодо їх зниження.

Основні результати дослідження. Головною метою органічного сільськогосподарського підприємства поряд із виробництвом органічної продукції та задоволенням попиту споживачів є максимізація прибутку. Формування прибутку – це безперервний процес, який включає в себе комплекс дій щодо забезпечення узгодження доходів і витрат підприємства з метою отримання та максимізації їх позитивного сальдо. Саме витрати є основним обмежником прибутку і одночасно головним фактором, який впливає на обсяг пропозиції органічної продукції.

Сучасна теорія витрат сформувалася на підставі розробок учених-економістів різних шкіл і течій, які суттєво вплинули на становлення окремих напрямків уявлення про сутність витрат і їх класифікацію в ринковій економіці, визначили основні прикладні аспекти даної теорії. Переважна більшість дослідників розглядають витрати в

розрізі витрат виробництва, економічних витрат і загальних витрат.

Узагальнюючи праці вітчизняних і зарубіжних вчених, можна сказати, що витрати – це грошове вираження витрачених факторів виробництва у певний період часу, необхідних для здійснення підприємством своєї виробничої і комерційної діяльності. Так, американські вчені Ч. Т. Хорнгрен і Дж. Фостер (Hornhrehn, & Foster, 2000) під поняттям витрат розуміють використані ресурси або гроші, які потрібно заплатити за товари чи послуги [1]. Грінченко А. розглядає витрати як вартість усіх ресурсів, що використовуються у процесі діяльності підприємства для досягнення основної мети [2, с. 5]. Такої ж думки вітчизняні вчені Ростовська Г. і Скрипник М., які відносять до витрат грошово-матеріальні ресурси, використані підприємством для здійснення його виробничо-господарської діяльності й досягнення поставленої мети за умови застосування найефективнішого варіанта їх використання [3; 4]. За дослідженнями Покропівного С., витрати – це вартісна оцінка використаних у процесі виробництва продукції природних ресурсів, сировини, матеріалів, палива, енергії, основних фондів, трудових ресурсів, а також інших витрат на виробництво і реалізацію продукції [5]. В цілому можна визначити, що всі розглянуті вище характеристики відображають участь факторів виробництва при створенні продукції з метою отримання прибутку й досягнення інших цілей організації.

Дещо відрізняється розуміння поняття «витрати» з точки зору бухгалтерського й податкового обліку. Методичні засади формування витрат підприємства та їх відображення у фінансовій звітності визначені в П(С)БО 16 «Витрати», П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати». Відповідно до зазначених положень, витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками) [6]. Ми погоджуємося із висновками В. Андрійчука, який вказує, що таке трактування витрат не узгоджується із теорією кругообігу ресурсів, оскільки у процесі виробництва активи не вибувають, а лише трансформуються з одного виду в інший.

Податковий кодекс України передбачає, що витрати – це сума будь яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, здійснюваних для провадження господарської діяльності платника податку, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, унаслідок чого відбувається зменшення власного капіталу [7].

Витрати, які несуть господарства в ході виробничої діяльності, поділяють на: операційні витрати, які виникають в процесі операційної діяльності; фінансові витрати; витрати, що виникають в процесі звичайної діяльності і не є операційними та фінансовими; надзвичайні витрати.

Величина витрат, насамперед, залежить від технології виробництва продукції і лежить в основі її ціни. Саме тому

витрати на виробництво органічної продукції будуть значно відрізнятися від витрат на виробництво продукції сільського господарства за традиційною технологією, що матиме прямий вплив на формування ціни, і, як наслідок, кінцевого результату підприємства.

Відповідно до Закону України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини», виробництво органічної продукції (сировини) – це виробнича діяльність фізичних або юридичних осіб (у тому числі з вирощування та переробки), де під час такого виробництва виключається застосування хімічних добрив, пестицидів, генетично модифікованих організмів (ГМО), консервантів тощо, та на всіх етапах виробництва (вирощування, переробки) застосовуються методи, принципи та правила, визначені цим Законом для отримання натуральної (екологічно чистої) продукції, а також збереження та відновлення природних ресурсів [8]. Комплекс агротехнічних заходів такого виробництва базується на суворому дотриманні сівозмін, використанні рослинних решток, застосуванні гною, компостів, сидератів, проведенні механічних прополювань та захисту рослин біологічними методами. Крім цього, землі, які будуть використовуватись для ведення органічного землеробства, повинні відповідати певним вимогам щодо їх забруднення шкідливими речовинами. Тобто, система органічного виробництва ґрунтується на таких стандартах до процесу виробництва, які спрямовані на підтримку оптимального стану екосистеми на соціальному, екологічному та економічному рівнях.

В Україні виробництво органічної продукції розпочалося наприкінці 90-х років ХХ століття. Створення органічних господарств було спричинене широкою хвилею переходу на органічне виробництво у країнах Європейського Союзу. На той час великі міжнародні трейдерські організації сертифікували зацікавлені господарства та здійснювали експорт виробленої у них продукції. Упродовж останнього десятиліття екологічне виробництво сільськогосподарської продукції динамічно розвивалося [9].

Ринок органічної продукції України має значний потенціал, оскільки його обсяг є найменшим серед сусідніх європейських країн. Вітчизняні науковці стверджують, що на сьогоднішній день Україна має близько 8 млн. га екологічно чистих чорноземів, які умовно можна об'єднати у чотири масиви. Окрім того, майже 16 млн. га чорноземів розташовані окремими ділянками в різних регіонах країни і також є придатними для ведення органічного сільського господарства [10]. Проте більшість сертифікованих органічних операторів даного ринку розташовані в Київській, Вінницькій, Харківській, Чернігівській, Херсонській, Львівській областях та АР Крим.

Протягом останніх десяти років (2002–2012 рр.) кількість органічних виробників в Україні зросла з 31 в 2002 р. до 164 господарств у 2012 р. – на 429%. Однак слід відзначити нерівномірність у створенні таких господарств (рис. 1). Так, у представленому проміжку часу можна виділити такі три пікові періоди розвитку органічних господарств в Україні: 2003, 2008 та 2010 роки. Аналогічно до цих періодів створення органічних господарств, такими ж темпами збільшувалась і площа сертифікованих сільськогосподарських угідь. Так, із 164,4 тис. га в 2002 р. вона зросла до 278,8 тис. га в 2012 р., тобто на 70%. Не дивлячись на зростання чисельності сертифікованих органічних господарств, їхня частка у загальній кількості сільськогосподарських підприємств України є поки що мізерною і не перевищує 0,14%. Частка сертифікованих

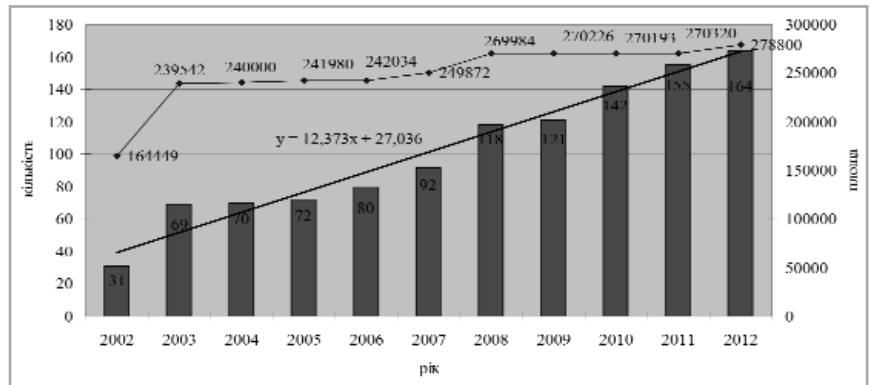

Рис.1. Тенденція зміни кількості господарств, що займаються вирощуванням органічної продукції, та площі сертифікованих угідь в Україні

Джерело: Складено авторами за даними Федерації органічного руху України

сільськогосподарських угідь у їх загальній площі складає 0,7%. Водночас, названі показники мають стійку тенденцію до зростання [11].

Близько 60% посівів України зайняті під пшеницею, ячменем, соняшником та кукурудзою. Також вітчизняні органічні господарства вирощують горох, ріпак, гречку, сою, жито, овес, сорго, просо, гірчицю, еспарцет. Таким чином, основана складова виробництва – це зернові та олійні культури [12].

Витрати на виробництво залежать від специфіки галузі, культури, організації виробництва, регіону та його клімату. Аналіз показує, що витрати на виробництво в органічній фермі нижчі в порівнянні з традиційним господарством, особливо коли вирощують зернові культури. Двадцятирічні дослідження в Швейцарії демонструють, що при всіх інших рівних умовах, витрати на виробництво продукції рослинництва (насамперед озима пшениця й картопля) за органічними і традиційними технологіями були такими:

- витрати на підтримку родючості – на 50% нижчі в органічному господарстві;
- витрати на боротьбу з хворобами – на 97% нижчі в органічному господарстві;
- використання енергії – на 50% нижчі в органічному господарстві [13].

Необхідно відмітити відсутність у статтях витрат при виробництві органічної продукції рослинництва витрат на придбання та використання мінеральних добрив і засобів захисту рослин, які заборонені в органічному виробництві, що суттєво здешевлює виробництво даної продукції. Орім цього, аналізуючи структуру витрат на виробництво продукції рослинництва в органічних (ПП «Агроєкологія» Шишацького району) та традиційних господарствах Шишацького району Полтавської області в 2013 році, можна відмітити скорочення витрат на паливо й роботи, виконані зовнішніми організаціями, а також зростання витрат на оплату праці (рис. 2.).

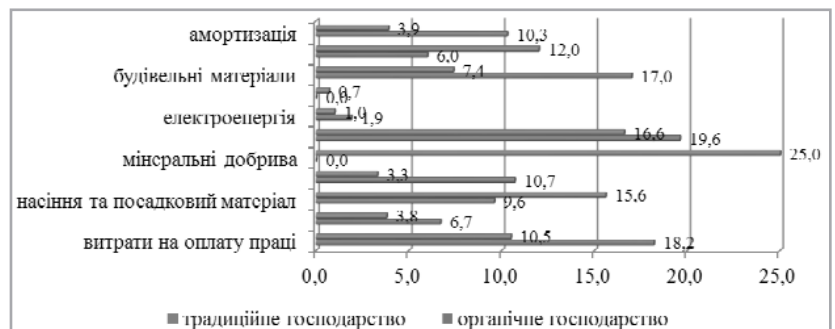

Рис.2. Структура матеріальних витрат на виробництво продукції рослинництва в органічних і традиційних господарствах Шишацького району Полтавської області у 2013 році, %

Джерело: Власні дослідження авторів

Аналогічні висновки демонструють також результати діяльності ФГ «Дона Олексія Пилиповича» Теплицького району Вінницької області, яке займається вирощуванням органічної сільськогосподарської продукції. Так, порівнюючи витрати на виробництво органічної продукції у вищезазначеному господарстві й середніми даними по господарствах району в 2013 році (табл. 1), необхідно відмітити, що лише по виробництву ячменю ярого витрати виробництва за органічною технологією перевищують середні витрати по господарствах (на 8,51%).

Житомирської області в 2013 році реалізувало органічне зерно на експорт: 3-й клас – по 275 євро/т, 6-й – по 240 євро/т. Як результат, рентабельність вирощування такої пшениці становить 250% [16]. Як бачимо, виробництво органічної продукції в Україні на сьогоднішній день є перспективним напрямком діяльності.

Висновки. Органічне сільське господарство є запорукою сталого розвитку економічної та соціальної сфери всього суспільства. В Україні спостерігається зростання кількості органічних господарств. Проведені авторами дослідження дозволяють із упевненістю стверджувати, що органічне виробництво в Україні економічно ефективніше за традиційне за рахунок зниження витрат на виробництво через особливості технології, усунення втрат сільськогосподарської продукції при замкненому циклі виробництва, вивільнення величезних обсягів природних резервів без скорочення фонду споживання.

Література

- Хоригерн Ч. Бухгалтерский учет : управленческий аспект / Ч. Хоригерн, Дж. Фостер. – М. : Финансы и статистика, 1995. – 416 с.
- Грінченко А. В. Розмежування понять витрати, затрати, видатки та втрати [Електронний ресурс] / А. В. Грінченко // Економічний форум. – 2012. – № 3. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/portal/...>
- Ростовська Г. В. Витрати : економічна сутність та напрями дослідження [Електронний ресурс] / Г. В. Ростовська // Вісник Донецького національного університету. Серія В: економіка і право. – Вип. 2. – 2009. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VDU_ekon/2009_2/268.pdf
- Скрипник, М. І. Сутність витрат як економічної категорії [Електронний ресурс] / М. І. Скрипник. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vzhdtu_ekon/2009_4/...
- Покропивний С. Ф. Економіка підприємства : підручник. / [М. Г. Грецька, В. М. Колот, А. П. Наливайко, С. Ф. Покропивний, В. М. Сай, С. М. Соболь, О. С. Федонін, Г. О. Швиданенко]; за заг. ред. С. Ф. Покропивного. – К. : КНЕУ, 2001. – 528 с.
- Положення (стандарти) бухгалтерського учета, утв. пр. от 31 марта 1999 г. № 87 [Електронний ресурс] : електронний портал «Дебет Кредит». – Режим доступу : <http://www.dtk.com.ua/show/0sid1192.html>
- Податковий кодекс : зміст та основні коментарі : посібник. Частина 1. – Полтава : РВВ ПДАА, 2011. – 299 с.
- Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» № 425-VII. – Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 20-21. – ст. 721.
- Маслак О. Буде село – буде й держава / О. Маслак // Пропозиція. – 2013. – № 1. – С. 32-37.
- Дудар О. Організаційно-економічні основи формування і розвитку органічного агропробудництва / О. Дудар // Вісник ТНЕУ. – № 3. – 2009 р. – С. 129-136.
- Органічний рух України підвів підсумки 2012 року // ORGANIK UA – Грудень 2012 – лютий 2013. – С. 18.
- Федоров М. М. Розвиток органічного виробництва / [М. М. Федоров, О. В. Ходаківська, С. Г. Корчынська]; за ред. М. М. Федорова, О. В. Ходаківської. – К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 146 с.
- Органічне агропробудництво : нові ринкові можливості та виклики для виробників зерна в Україні. Проект «Якість зерна та система кредитування сільського господарства в Україні – фаза II». – Київ. – 2008. – 71 с.
- Гаваза Е. В. Ринковий органічний продукції і його інфраструктура : сучасне становище і перспективи розвитку / Е. В. Гаваза // Економіка АПК. – 2014. – № 5 – С. 131
- Потепенко В. Г. Органічне сільське господарство як чинник економічної безпеки / В. Г. Потепенко, О. М. Потепенко // Економіка АПК. – 2011. – № 5. – С. 58-65.
- Сидоренко О. М. Розвиток органічного руху. [Електронний ресурс] : Agroexpert – Режим доступу : <http://www.agroexpert.ua/detail/article/rozvitek-organichnogo-rukhu.html>

Стаття надійшла до редакції 20.03.2015

References

- Khorihern, C., & Foster, J. (1995). *Accounting: administrative aspect*. Ya. V. Sokolova (Ed.). Moscow: Finance and statistics (in Rus.).
- Grinchenko A. V. (2012). The difference between costs, expenses, charges and losses. *Economic Forum*, 3. Retrieved from http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/ekon/2012_3 (in Ukr.)
- Rostovska, G. V. (2009). Expenses: economic nature and research trend. *Herald of The Donetsk University, Ser. V: Economics and Law*, 2. Retrieved from http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VDU_ekon/2009_2/268.pdf (in Ukr.)
- Skrupnyk, M. I. (2009). *The nature of expenses as an economic category*. Retrieved from http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_gum/Vzhdtu_ekon/2009_4/33.pdf (in Ukr.)
- Pokropivnyi, S. F. (2001). *Business Economics*. (Ed.). Kyiv: KNEU (in Ukr.).
- Accounting standards* (March 31, 1999), No 87. Retrieved from <http://www.dtk.com.ua/show/0sid1192.html> (in Ukr.).
- Tax Code: content and main comments* (2011). (part 1). Poltava: RVV PDAА (in Ukr.).
- The Law of Ukraine «On production and circulation of organic agricultural products and raw materials»* (September 3, 2013), No425-VII. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/> (in Ukr.).
- Maslak, O. (2011). The village is the state will be. *The Proposal*, 1, 32-37. Poltava: RVV (in Ukr.).
- Dudar, O. (2009). Economic basis of formation and development of organic agricultural production. *Herald of TNEU*, 3. (in Ukr.).
- Organic movement of Ukraine summarized the results of 2012 (2012-2013). *ORGANIK UA*, 26, 18 (in Ukr.).
- Fedorov, M. M., Khodakivska, O. V., & Korchynska, S. G. (2011) *Development of organic production*. (Ed.). Kyiv: NNTS IAE (in Ukr.).
- Organic agricultural production: new market opportunities and challenges for grain producers in Ukraine. (2008). *«The quality of grain and agricultural credit system in Ukraine – Phase II»*. Kyiv (in Ukr.).
- Havaza, E. V. (2014). The market for organic products and its infrastructure: Modern status and prospects of development. *The economy of AIC*, 5, 131 (in Ukr.).
- Potapenko, V. G., & Potapenko, O. M. (2011). Organic agriculture as a factor of economic security. *The Economy of AIC*, 5, 58-65 (in Ukr.).
- Sydorenko, O. *Development of organic process*. Retrieved from <http://www.agroexpert.ua/detail/article/rozvitek-organichnogo-rukhu.html> (in Ukr.)

Received 20.03.2015

Таблиця 1

Порівняння виробничої собівартості 1 ц сільськогосподарських культур за традиційною та органічною технологією виробництва в Теплицькому районі Вінницької області у 2013 р.

Культура	ФГ «Дона Олексія Пилиповича», грн.	У середньому по району, грн.	Відхилення	
			абсолютне, грн.	відносне, %
Пшениця озима	92,00	113,57	21,57	7,36
Ячмінь ярий	130,00	118,94	-11,06	-8,51
Соя	156,45	208,86	52,41	33,50
Гречка	75,02	279,92	204,9	273,13

Джерело: Власні дослідження авторів

Собівартість виробництва 1 ц органічної озимий пшениці, сої та гречки є значно нижчими за собівартість виробництва цих видів продукції за традиційною технологією.

В цілому, співвідношення виробничої собівартості продукції традиційного й органічного виробництва в Україні відрізняється за видами продукції. Дані висновки підтверджують і дослідження Гавази Є.: у 2012 р. серед досліджуваних культур лише собівартість виробництва органічного озимого жита, вівса та овочів відкритого ґрунту перевищує собівартість виробництва цих культур за традиційною технологією [14]. По інших культурах витрати органічного виробництва є значно нижчими (табл. 2).

Витрати на виробництво продукції лежать в основі ціни на неї. Ціна на органічну продукцію є вищою у порівнянні з аналогічною продукцією, виробленою за традиційними технологіями, незважаючи на нижчі витрати виробництва. Значну частку в ціні органічної сільськогосподарської продукції складають витрати на доставку кінцевому споживачу, посередницькі послуги, витрати на сертифікацію, контроль якості, маркетинг тощо.

Слід також враховувати, що органічні продукти вимагають особливих умов зберігання й транспортування при одночасному обмеженому терміні зберігання.

Відповідно до досліджень ринку органічної продукції, ціни на органічне зерно, залежно від якості й попиту, перевищують ціни на зерно традиційного виробництва на 50–200%, а ціни на плодоовочеву продукцію – відповідно на 20–100%. Сьогодні світова ціна тонни пшениці (на умовах FOB) становить близько \$180, ячменю – \$140. Статус «органічної продукції» підвищує ціну відповідно до 252 та 196 дол. за тону [15]. Для прикладу, ПП «Галекс-Агро»

Таблиця 2

Співвідношення виробничої собівартості продукції традиційного й органічного виробництва в Україні (2012 р.)

Вид продукції	Виробнича собівартість 1 ц, грн		Органічна продукція у % до традиційної
	Традиційне виробництво	Органічне виробництво	
Озима пшениця	130,3	119,7	91,9
Озиме жито	111,3	118,4	106,4
Гречка	271,2	243,7	89,9
Кукурудза на зерно	109,1	100,6	92,2
Ярий ячмінь	131,0	116,4	88,9
Горох	183,9	119,1	64,8
Овсс	116,7	162,5	139,2
Просо	154,0	137,9	89,5
Соняшник	223,5	137,1	61,3
Сол	256,6	224,4	87,5
Цукрові буряки	33,9	18,1	53,4
Картопля	126,5	102,0	80,6
Овочі відкритого ґрунту	79,2	120,6	152,3

Джерело: Складено авторами на основі [14]